

"Reivindico el dret a dubtar"

El sol que fa l'ànec és l'última novel·la de Maria Antònia Oliver. La protagonista és Lònia Guiu, la detectiva que amb el seu fer peculiar descobrirà una història cruel ben amagada a l'illa de la calma. Amb intriga, amb un estil propi, l'escriptora ha donat vida a un dels personatges més traduïts de la literatura catalana.

Com va conèixer la Lònia Guiu.
—Me la va presentar l'Ofèlia Dracs i vam fer un conte policíac plegades. De seguida vaig veure que aquesta noia m'havia de servir de molt.

—Són amigues?

—Sí. Molt.

—Ella malparla de vostè.

—I jo, a vegades, malparlo d'ella.

—I diu coses que no són veritat i això, a la Lònia, no li agrada gens.

—Sí, ella diu que m'invento coses. Sóc escriptora i he de fer alguna cosa perquè el que m'explica quadri.

—Què tenen en comú?

—Que som mallorquines i a cap de les dues ens agrada la violència. Poca cosa més.

—N'està segura?

—Penses que em deixo res?

—Sí, totes dues són feministes?

—Ella s'hi ha anat fent, ara, es pot dir que ja ho és del tot. La Lònia a la primera novel·la no volia que li diguessin feminista i jo sempre he volgut que m'ho diguessin, inclús ara que no és moda ser-ne.

—La Lònia no s'entén gens amb la seva mare i sempre busca filles desaparegudes.

—Veus, la Lònia és just al contrari que jo. Jo tinc una bona relació amb la meva mare i no busco filles de ningú.

—Una altra semblança podria ser que totes dues s'enyoren de Mallorca?

—No, jo no m'he enyorat mai de Mallorca. Si vaig a l'estranger m'enyoro de Barcelona però de Mallorca mai.

—Quan va marxar de Mallorca?

—Qui?

—Vostè.

—Fa 25 anys.

—I la Lònia?

—No me'n recordo.

—I de l'edat se'n recorda?

—Sí, en té 41.

—I vostè?

—Jo, en tinc 47.

—Que fa la Lònia que Maria Antònia Oliver no faria mai?

—Jo no faria mai de detectiva. A mi ja m'està bé fer d'escriptora.

—Hi ha alguna cosa amb la qual la Lònia hagi canviat la vida a Maria Antònia Oliver?

—Abans no em pintava els llavis, ara me'ls començo a pintar perquè molta gent em regala pintallavis per a què els doni a la Lònia, per a la seva col·lecció.

En aquest va i ve entra la Lònia i Maria Antònia esdevé un joc fàcil on esbrinar secrets és massa difícil. Maria Antònia Oliver els guarda tots per a la seva amiga, la detectiva. És ella la que s'encarrega de viure els embolics que la vida va teixint com si es tractés d'una aranya. Quan gairebé estàs convençuda que no hi ha res a fer, que la literatura és la literatura i la vida és la vida, l'Oliver esclata a riure. El seu, és un riure sonor, d'aquells que poden despertar-te si estàs mig entrebaltada. Només comparteixen el carmí dels llavis, diu ella. El seu riure sonor i breu ressona com si tot formés part d'una pàgina escrita.

—Quan escric les novel·les de la Lònia és com si fes una psicoanàlisi. Trec totes les coses meves...

—Totes?

—Tots els escriptors ho fem, això. A les novel·les fem les coses que no podem fer en la realitat. Encara que les fem al revés de com les faríem.

—Per exemple?

—Si a mi m'agrada molt la pluja, a la Lònia no li agrada gens. Si jo no sóc gens vegetariana, ella és vegetariana. Amb els personatges de les meves novel·les busco coses meves però les escric en negatiu. No en el sentit negatiu moral sinó com si es tractés d'una pel·lícula i en comptes de veure el positiu veiessin el negatiu. Però, ara, la Lònia va sola. Té una dimensió pròpia. La Lònia mai no he estat jo, però en aquesta novel·la he vist molt bé que pot córrer sola sense que jo l'ajudi gens.

—Arran dels últims èxits dels seus llibres, diuen que la seva escriptura és més madura. Vostè creu en això de la maduresa?

—No. A mi m'agrada molt una cançó de Jacques Brel que diu "Ens vàrem fer vells sense ser madurs". En Jordi Coca em va dir un dia que nosaltres, la nostra generació, no seríem mai adults.

—Això pot ser una il·lusió?

—D'il·lusió també és viu... No hi crec en l'adulthood i aquestes coses. Crec en fer-se vell perquè jo me'n faig. En la maduresa no.

—Fer-se vell és fer-se savi.

ENTREVISTA

—No. De vegades és fer-se més beneit. Fer-se vell és una cosa dolenta perquè vas perdent possibilitats a mesura que et fas gran. Diuen que en vas guanyant d'altres, per exemple, la possibilitat de veure les coses des de la barrera, de no haver de viure-les. Però no sé fins a quin punt això és bo.

—Joana E. *va ser un gran èxit i aquest nou llibre va en camí de ser-ho.*

—Va ser un èxit que va sorprendre la mateixa empresa, que sóc jo. Sabia que era una novel·la que havia d'escriure, que la duia a dins des de molt de temps enrere. En cap moment vaig pensar que agradaria.

—*En aquest moment la literatura és de les dones?*

—No. Hi ha molts bons escriptors. El que passa és que les dones som moda.

—*Les dones en literatura han arribat...*

—No, no... Això no vol dir que hàgim assolit tot el que les dones volem assolir. Com deia Simone de Beauvoir, el feminisme serà vigent mentre les dones mediocres no puguin ocupar els llocs que ocupen els homes mediocres. Jo crec, que encara no podem ocupar aquests llocs.

—*Aquesta moda té a veure amb la qualitat?*

—En aquest moment les que venem més som les dones. La Isabel-Clara Simó, la Barbal, la Carme Riera, la Maria Mercè Roca. Ara també venen en Jordi Coca, en Jaume Cabré, en Jaume Fuster... S'ha de tenir en compte que ara hi ha més dones que escriuen. Abans que jo tingués èxit ja en tenien la Montserrat Roig i la Carme Riera i d'això fa bastants anys.

—*Però durant molt de temps les dones que triomfaven en literatura eren una excepció.*

—Això ho vaig explicar en l'homenatge que es va fer a l'Anna Murià. Just abans de la guerra hi va haver un boom de dones escriptores. La Maria Mercè Vernet, la Carme Monturiol, la mateixa Anna Murià, per no parlar de la Víctor Català que ja era més velleja. Però després de la guerra quasi totes van callar. El perquè, no l'he estudiat mai, però la realitat és aquesta.

—*Maria Aurèlia Capmany la va influir?*

—D'influències, no sé de qui en tinc perquè he llegit molta literatura de tot arreu. Ara, el mestratge de Maria Aurèlia Capmany va ser vital perquè em va fer veure que les dones podíem fer de tot. La vaig conèixer a Mallorca quan jo no era ningú. Estudiava i vaig anar a una conferència seva. Aquella dona em va meravellar. Sabia parlar tan bé i deia les coses tan ben dites sense tenir un paper davant, que només de sentir-la em va influir.

—*L'Aina Moll també la va marcar?*

—Jo vaig començar el batxillerat molt tard, als 17 anys. Vaig fer primer, segon, tercer, tot d'un cop, després vaig anar a l'institut a fer

“Fer-se vell és una cosa dolenta perquè vas perdent possibilitats a mesura que et fas gran. Diuen que en vas guanyant d'altres, per exemple, la possibilitat de veure les coses des de la barrera, de no haver de viure-les. Però no sé fins a quin punt això és bo.”

quart. Allà vaig conèixer l'Aina Moll, que era professora de francès. Aleshores, ella feia classes de català fora de les hores lectives. Va ser en aquelles classes on vaig conèixer la literatura catalana.

—*La Carme Riera també.*

—Ella anava un curs abans que jo. L'Aina Moll és una persona que jo estimo moltíssim, que jo respecto. Ella em va descobrir la meua llengua. És a dir, va fer que la meua llengua em descobrís a mi. Sempre havia parlat mallorquí, però a casa no hi havia llibres i no va ser fins que vaig anar a aquelles classes que vaig veure que el que pensava ho podia escriure. Hi ha una anècdota molt bonica i és que teníem un professor de literatura castellana que va fer un concurs. M'hi vaig presentar en castellà amb un conte molt maco i vaig guanyar. A l'altre any va tornar a fer el concurs i una amiga meua i jo vam demanar si ens podíem presentar en català. Ens van dir que no i no hi vam concursar. El premi va quedar desert i això em va donar a entendre que potser jo podia ser escriptora. Aleshores, tenia 19 anys.

—*Abans ha dit que va començar a estudiar el batxillerat tard. Per què?*

—Les monges de Manacor deien que jo havia d'estudiar el batxillerat, però el meu pare creia que això no em serviria de res. Que el que havia de fer era estudiar coses que servissin al marit: comptabilitat, mecanografia... allò que a ell li hagués agradat que sabés la seva dona. Jo ho vaig trobar el més normal del món. No sabia res de feminisme. Aleshores, quan vaig tenir 17 anys i sabia fer la comptabilitat en redondilla —que ara no em serviria de res—, vaig dir que volia fer batxillerat. Llavors el meu pare m'ho va pagar i no s'hi va oposar gens.

—*Com va ser que vingués a Barcelona?*

—Perquè em vaig casar amb en Jaume Fuster.

—*Com el va conèixer?*

—Ell feia la mili a Mallorca. Jo feia teatre amb un grup i van venir a veure'ns dos soldats. Un era en Pere Gabriel i l'altre en Jaume Fuster. D'aquella trobada vam ser cinc mallorquines que ens vam casar amb cinc catalans que feien la mili. Ara, només en quedem dues parelles.

—*O sigui, que va marxar de la manera més clàssica?*

—Sí, per casar-me. Si no m'hagués casat amb en Jaume Fuster també hagués marxat. L'Aina Moll sempre ens deia que havíem de marxar, que havíem de venir com a mínim a Barcelona i si podíem després anar a l'estranger molt millor.

—*I no va estudiar més?*

—Quan vaig venir a Barcelona el meu pare em va dir que si volia estudiar em pagava la

matrícula. Ho vaig provar però no hi vaig continuar. No podia guanyar-me la vida, escriure i estudiar. Havia de triar entre escriure i estudiar. Vaig triar escriure.

—*Com es guanyava la vida?*

—Vàrem començar a dedicar-nos al mateix que ens dediquem ara, a tot el que sigui. Vam començar traduint al castellà, principalment. Però vam fer de tot, des de traduccions fins a llibres: *Cómo tener éxito en la vida o Las grandes razas del mundo*.

—*Ara encara tradueix?*

—Molt. Jo sempre he dit que tradueixo amb molt de gust però, per guanyar-me la vida. No he fet mai una traducció sense contracte, encara que fos verbal. Només puc fer novel·les sense saber si me les publicaran o no.

—*Ara què escriu?*

—Parlar de la Lònia no em cau gaire bé perquè estic massa dins d'una altra novel·la.

—*Quina?*

—No en vull parlar gaire perquè encara és a les beceroles.

—*Només cinc cèntims?*

—És una novel·la que tracta d'una família de Mallorca de sis o set dones, totes germanes. És la història d'una família que se'n va en orris quan el pare mor.

—*Hem estat molta estona parlant de la Lònia però no hem dit res del seu èxit a l'estranger. Les seves novel·les han estat molt traduïdes.*

—Ara la Lònia, l'ha comprada Gallimard. També s'ha publicat en alemany tant en edició de butxaca com en edició gran. I també se n'han fet edicions a Amèrica, Anglaterra i Portugal. A Alemanya té molt d'èxit.

—*Tots els èxits la sorprenen?*

—No, però no l'espero, l'èxit. Quan vaig anar a Alemanya em va impressionar que vingués gent a sentir-me a mi, que llegia el meu llibre en català. Em va impressionar que paguessin per escoltar-me i que el meu llibre estigués destacat en uns grans magatzems.

—*Vostè com es veu?*

—No sé com sóc ni m'interessa. Sé el que diuen els altres de mi. A mi no m'agraden les definicions, dubto molt i reivindico el dret a dubtar. Sé que no sóc racional però que a vegades faig raciocinis. Sé que m'estic fent vella i que no m'agrada, però això deu ser una crisi passatgera.

—*Puc preguntar-li sobre la seva malaltia?*

—Sí. Ara ja la tinc assumida.

—*Com se li va presentar?*

—**Virginia Woolf és la seva escriptora?**

—**És la meua. Ho vaig dir una vegada i el meu home quasi em mata. Però ho torno a dir perquè és veritat. Estaria disposada a morir-me als 60 anys si podia deixar una obra com la que va deixar Virginia Woolf.**

—Vaig tenir una embòlia. Un matí em vaig despertar amb mig cos inert i em van portar al Clínic. Primer es van pensar que era una cosa de cor, després em van veure una fibril·lació auricular, és a dir, una arrítmia. Aquesta arrítmia em va fer una gleva de sang que quan va passar pel cervell em va provocar l'embòlia.

—*I ara com està?*

—Ara estic anticoagulada. És a dir, prenc uns medicaments perquè la sang no es coaguli tant. Estic arrítmica sempre perquè tornar-me al ritme em provocava la fibril·lació i els metges consideren que és millor així. També prenc medicaments del cor per fer que l'arrítmia no es torni taquicàrdia. Com veus ho sé tot sobre la meua malaltia.

—*L'ha influït?*

—Al començament no volia que m'influïssin gens. Volia continuar fent les coses que sempre

havia fet. Recordo que una vegada en una entrevista amb en Josep Cuní em va fer aquesta pregunta i jo vaig contestar que no m'havia influït gens. Després quan vaig sortir de la ràdio vaig adonar-me que no era cert el que havia dit. Ara veig que em canso més, que estic més mandrosa... O, per exemple, ara com estic anticoagulada he d'anar alerta a fer-me un tall perquè de seguida em dessagnaria. Per tant hi ha coses que no són recomanables que faci. Tampoc puc pujar muntanyes. Abans no en pujava però ara només de saber que no puc fer-ho tinc ganes de pujar ben amunt. M'he de cenyir als límits que em marca i això em fa ràbia. Abans tenia uns límits i m'hi cenyia sense adonar-me'n. Ara els límits me'ls posa la malaltia. Em fa molta ràbia haver d'anar cada mes a fer-me una anàlisi i abans hi anava tranquil·lament. Ara el metge em diu que m'estalviï qualsevol possibilitat de caure perquè em puc dessagnar i jo quan sóc a Mallorca vaig en bicicleta.

—*La vellesa l'espanta?*

—A mi de la vellesa el que em molesta són les arrugues.

El riure breu i sonor torna a aparèixer. És el seu estri per a fer màgia, per amagar aquesta vitalitat que desborda la Lònia. *Va anar a fer cuieres/ lo mico i el raio,/ el sol que fa l'ànec/ les flores de maio, que era: Benéfico hierres/ lumínico rayo/ el sol que engalana/ las flores de mayo.* Entre un vers i l'altre l'enigma d'aquest estiu per a la detectiva mallorquina.

Assumpció Maresma